

OUD GEDISTILLEERD

Hoe oud is advocaat?

Alhoewel het nu niet direct met flessen verzamelen te maken heeft wil ik - als de redactie het tenminste goed vindt - in dit en volgende artikeltjes iets vertellen over de geschiedenis van verschillende dranken.

't Is toch wel leuk, lijkt me, om naast alles te weten over de fles, ook iets meer te weten over de inhoud.

In elke encyclopedie, drank - of kookboek staat vermeld, dat advocaat een oud-hollandse drank is, bestaande uit brandewijn, eieiren en suiker.

Vaak wordt daar dan nog aan toegevoegd, dat de benaming ontleend is aan de kleur van avocadomoes, dat men ik Zuid-Amerika en ook in de Antillen in vroeger tijd bereidde door het vruchtvlees van de advocaatpeer te vermengen met brandewijn. Anderen beweren, dat men na het nuttigen van drank zou gaan praten als een advocaat.

Nu is de moes van de avocado wel gelig, maar lijkt in de verste verte niet op de kleur van advocaat en ook van andere dranken gaan sommigen praten als Brugman. Een oud-vaderlandse drank, dat wel!

Maar hoe oud?

In Berkley's "Natuurlyke Historie van Holland" wordt vermeld, dat in die tijd - de 2e helft van de 18 e eeuw - " 't gebruik van zuivere verfrisschende geestrijke dranken door middel van het bereiden van brandewyn met deze en geene ingrediënten vermengd, opnieuw in zwang schijnt te geraken, zoals de Punch, de Wynslemp, de Advocatendrank..."

Opnieuw! Dat betekent dus dat reeds voordien de advocaat in de mode was geweest. De vraag was alleen, hoe lang vóór de tweede helft van de 18 e eeuw?

Ik zal U de details van mijn gesnuffel besparen, maar het leverde tenslotte "De klucht van Jean la Roy, of d'ingebeelde Rijke" op, een toneelstuk, door ene J. van Breenen geschreven en in 1665 in druk verschenen.

Daarin wordt door één der figuren verteld, dat hem in Friesland door een waard werd gevraagd "of hij hem soms een "vinum soppelorum" of "vinum snappersnap" alias overgezet "vinum advocatum", zou tappen, 't welck brandewyn was met suyker en muskaet".

Opvallend is, dat er geen eieren genoemd worden, waarmee dus de eventuele gelijkheid met avocadomoes wel weerlegd is!

M.i. moet de betekenis veel eerder gezocht worden in het potjeslatijn van de chirurgijnen en apothekers. Immers aan allerlei kruiden en specerijen en daarmee samengestelde drankjes en likeuren werden heilzame werkingen toegedicht.

In "Herbarius oft Cruydtboek" (1644) schrijft Rembert Dodanaeus over muscaatnoten: "...sy zyn sonderlinghen goed tegens de ghebreken van de moeder (lees: baarmoeder). Teghens de ghebreken van de moeder sieden sommige een dragme Note Muscata, kleyn ghestooten in ses oncen witten sterken wyn en drincken dat met twee dragme fyn Suycker".

En waar "advocare" "tot zich roepen" of "oproepen" betekent, zou de drank wel eens oorspronkelijk door de heren chirurgijns als wee-opwekker gebruikt kunnen zijn. Was het kind eenmaal geboren, dan werd een flink aantal eieren door het restant geklutst - zonde om weg te gooien! - ter versterking van de kraamvrouw.

M.i. een heel wat plausibeler verklaring voor deze oud-vaderlandse drank. De benaming "vinum snappersnap" zal wel afkomstig zijn van de kraamheer, die horendol werd van het gesnater van de buurvrouwen in de kraamkamer!

En heet advocaat niet nog altijd een vrouwendrankje?

Lo van Sint Maartensdijk

kruiken, —

Tussen te gek en te geef!

Tijdens onze laatste ontmoeting in Utrecht - een voortreffelijke dag overigens - drentelden we wat door de stad, speurend naar antiekwinkeltjes en dus naar flessen, glaswerk enz. enz.

Ik zag een zgn. "Tantalus", een antiek houten rek, met daarin drie kristallen flessen. Over het geheel een geelkoperen beugel, die aan de zijkant met een sleutel kon worden afgesloten, zodat de beugel niet gescharnierd kon worden en de flessen dus niet uit het rek gehaald konden worden. Een ware Tantaluskwelling dus voor degene, die niet in het bezit van de sleutel was. Prijs f 1800.--. Te geef!

Ik zag een bronwaterkruikje uit Nassau, weliswaar een bijzonder fraaie halve literkruik, maar wel voor een prijs van f 135.--. Te gek!

Als men weet, dat in Nassau alleen al in 1803 700.000 kruiken nodig waren en dat er in het pottebakkersgebied in Duitsland in 1875 12.555.000 kruiken werden gebakken, vraag je je af hoe een antiquair aan zo'n prijs komt.

Overigens is de Nassaukruik één van de weinige kruiken, die nog een beetje te dateren is. Tot 1866 zelfstandig, werd in het stempel een leeuw gevoerd; in dat jaar ingelijfd bij Pruisen werd de leeuw vervangen door een adelaar.

En U raadt het vast, deze kruik was gestempeld met een adelaar!

Waarmee ik maar zeggen wil, dat je aan de prijzen van antiquairs ook geen houvast hebt. 't Is en blijft, wat de gek ervoor geeft.

Zo werd mij eens een faillancekruikje van een niet meer bestaande distillateur aangeboden. Werkelijk een mooi kruikje, bijzonder van vorm, ontworpen door een zeer bekende decorateur uit de 20-er jaren. Eerst werd f 1000.-- gevraagd, daarna werd de prijs met f 500.-- verlaagd en toen bleek mij, dat dat ontwerp nooit in de productie was gekomen! Voor mij dus helemaal niet interessant, maar voor iemand, die aardewerk verzamelt uit het oogpunt van vormgeving misschien echt wel die f 1000.-- waard.

Ik werd eens gebeld door een mevrouw, die mij een fancykruikje omschreef, dat haar zoon op een veiling had gekocht. Ik kende het ding, eind vorige eeuw zijn ze met wagonladingen naar Rusland geëxporteerd en na de revolutie is de rest in Nederland in de oorlogsjaren, wegens schaarste aan flessen en kruiken, opgebruikt.

Mevrouw's lieve zoon had er f 75.-- voor betaald. (De inkoop was toederijd f 0.375!)

'k Zag het helemaal voor me: Zoonlief komt trots thuis, toont malief z'n aanwinst. Moe denkt: "Verrek, zo'n kreng stond vroeger bij opoe op de schoorsteen. Hebben we gauw weggegooid, toen ze gestorven was" en valt haast in onmacht als ze hoort was die lummel voor dat lor betaald heeft. Zoonlief beweert dan natuurlijk, dat malief geen verstand van antiek heeft en de kat zit in de gordijnen.

Malief laat het het niet bij zitten en als die-jongen-die-ook-nooit-volwassen-wordt de volgende morgen nijdig en demonstratief de deur achter zich dichtsmijt, neemt ze de kans waar en grijpt de telefoon:

"Of ik dat niet schofterig duur vond?"

"Nou nee, mevrouw, Uw zoon heeft er hoogstens vijf gulden teveel voor betaald".

"????"

"Nou kijk, mevrouw, Uw zoon heeft dat kruikje gekocht op een veiling. Als hij het bij de eerste de beste antiquair of scharrelaar gekocht zou hebben, dan zou ik gezegd hebben: "Tssssss!" Maar op een veiling gaat dat bij opbod en één of ander heeft er toch op zijn minst zeventig gulden voor willen betalen!"

"Ja, als U het zo bekijkt."

En zo bekijk ik dat. Dat is mijns inziens de enige manier tussen te gek en te geef. Hoe ma-lief dat verder met haar zoon in het reine heeft gebracht weet ik niet, maar ik denk, dat ze ons flessenverzamelaars wel voor gek verklaart.

En laten we wel wezen, een beetje gelijk heeft ze wel!

Soms!